

Regulacje rynku pracy i rynku produktów a wzrost gospodarki

Wiktor Wojciechowski
Plus Bank S.A.

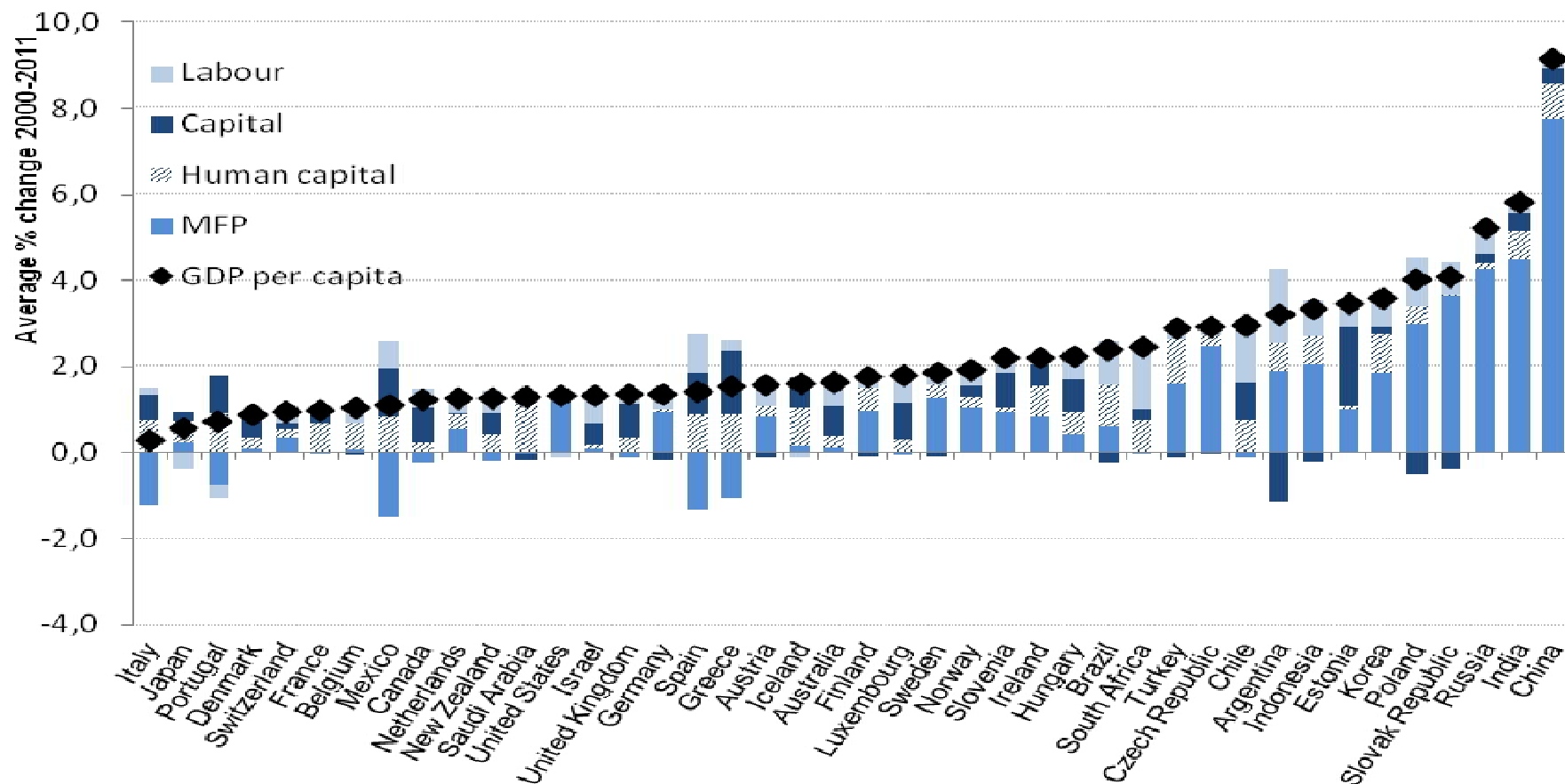
Jesienna Szkoła Leszka Balcerowicza - 13 grudnia 2013 r.

Plan wykładu:

- Czy w ostatnich latach tempo wzrostu gospodarki w Polsce było wysokie?
- Czy w najbliższych dekadach tempo wzrostu gospodarki w Polsce będzie wysokie?
- Czy Polska może stać się bogatym krajem?

W ostatniej dekadzie Polska była jednym z najszybciej rozwijających się krajów OECD – głównie na skutek poprawy łącznej produktywności pracy i kapitału (MFP)

Źródło: OECD, 2012, Looking to 2060: Long-term Global Growth Prospects, OECD Economic Policy Papers, No. 3., Fig.1

Projekcja wzrostu gospodarczego przygotowana przez OECD na lata 2012-2060

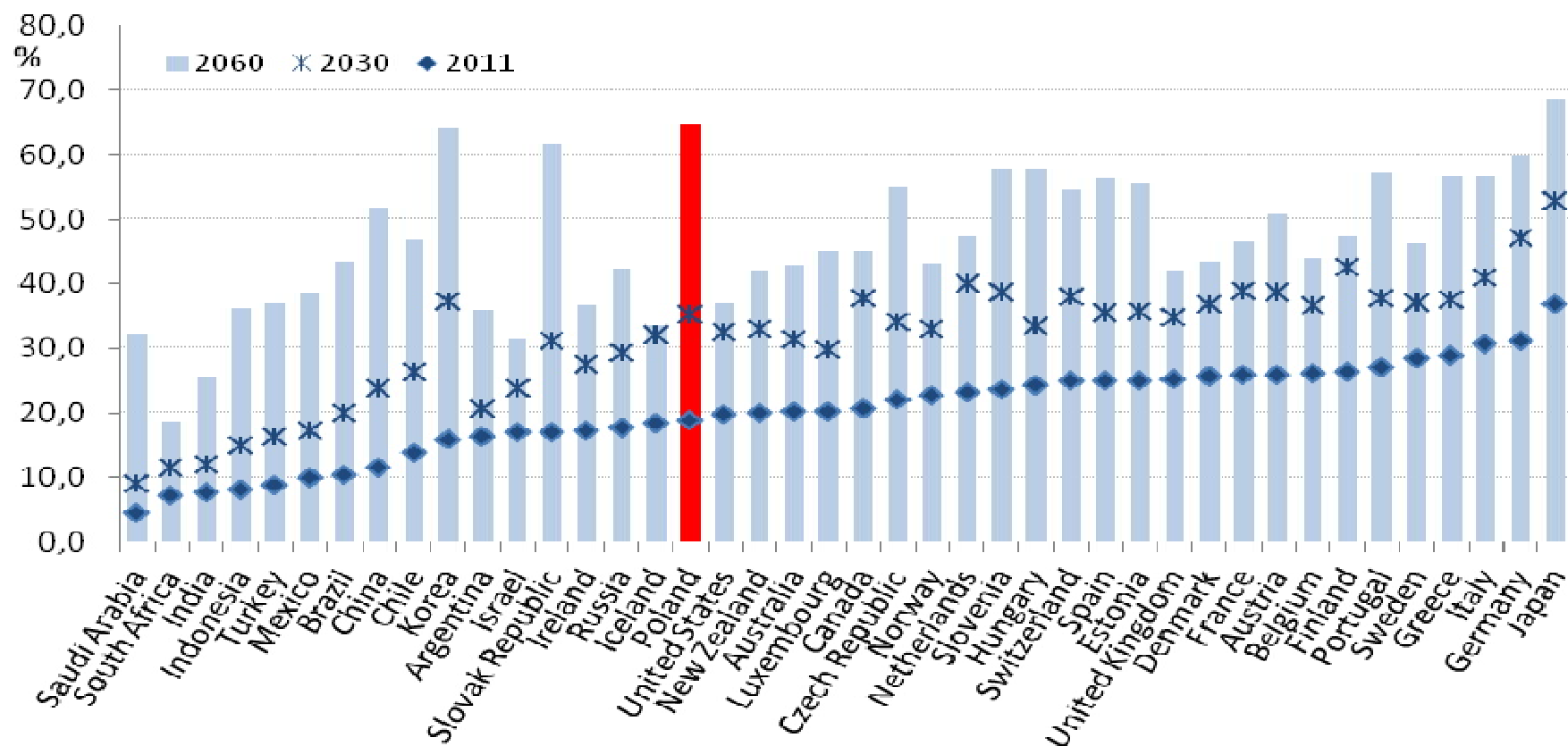
Główne założenia (scenariusz bazowy):

1. Stopniowy wzrost wieku emerytalnego proporcjonalny do wydłużającego się trwania życia. Reformy emerytalne do 2020 r. wejdą w życie zgodnie z planami rządów
2. Kontynuacja postępu w dostępie do edukacji – stopniowy wzrost stopy aktywności zawodowej
3. Liberalizacja rynku produktów => konwergencja do przeciętnego poziomu PMR w krajach OECD w 2011 r.
4. Wzrost wydatków socjalnych o ok. 4 proc. PKB w krajach non-OECD
5. Stopniowy rozwój rynku finansowego => wzrost dostępu do zewnętrznego finansowania rozwoju prywatnych firm (spadek luki w relacji kredyt/PKB względem USA o 2% rocznie)
6. Polityka fiskalna: obniżenie, a następnie stabilizacja długu publicznego na poziomie 60% PKB

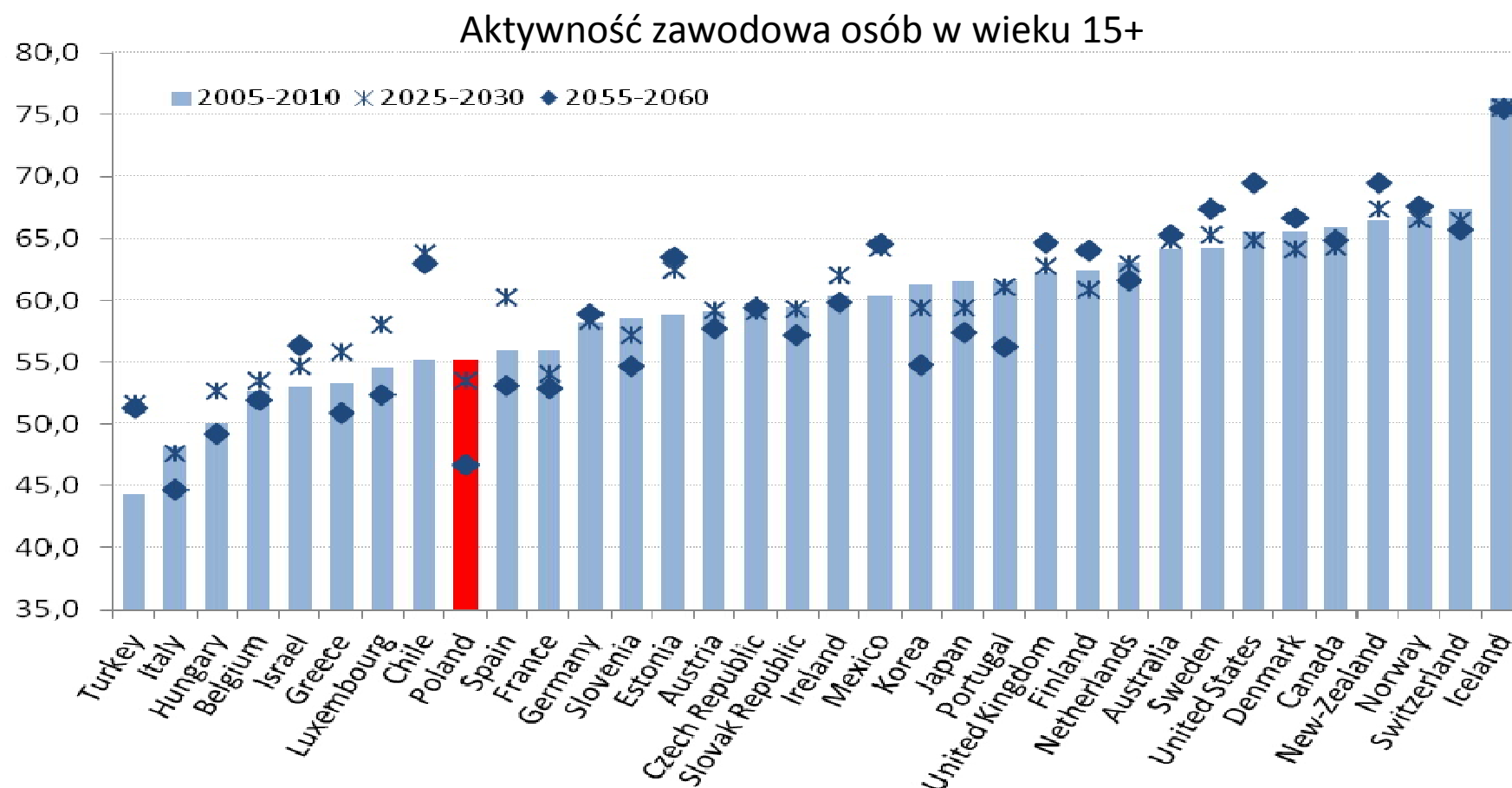

W 2060 r. Polska będzie jednym z najstarszych społeczeństw w grupie krajów OECD

Relacja liczby osób w wieku 65+ do liczby osób w wieku 15-64 lata

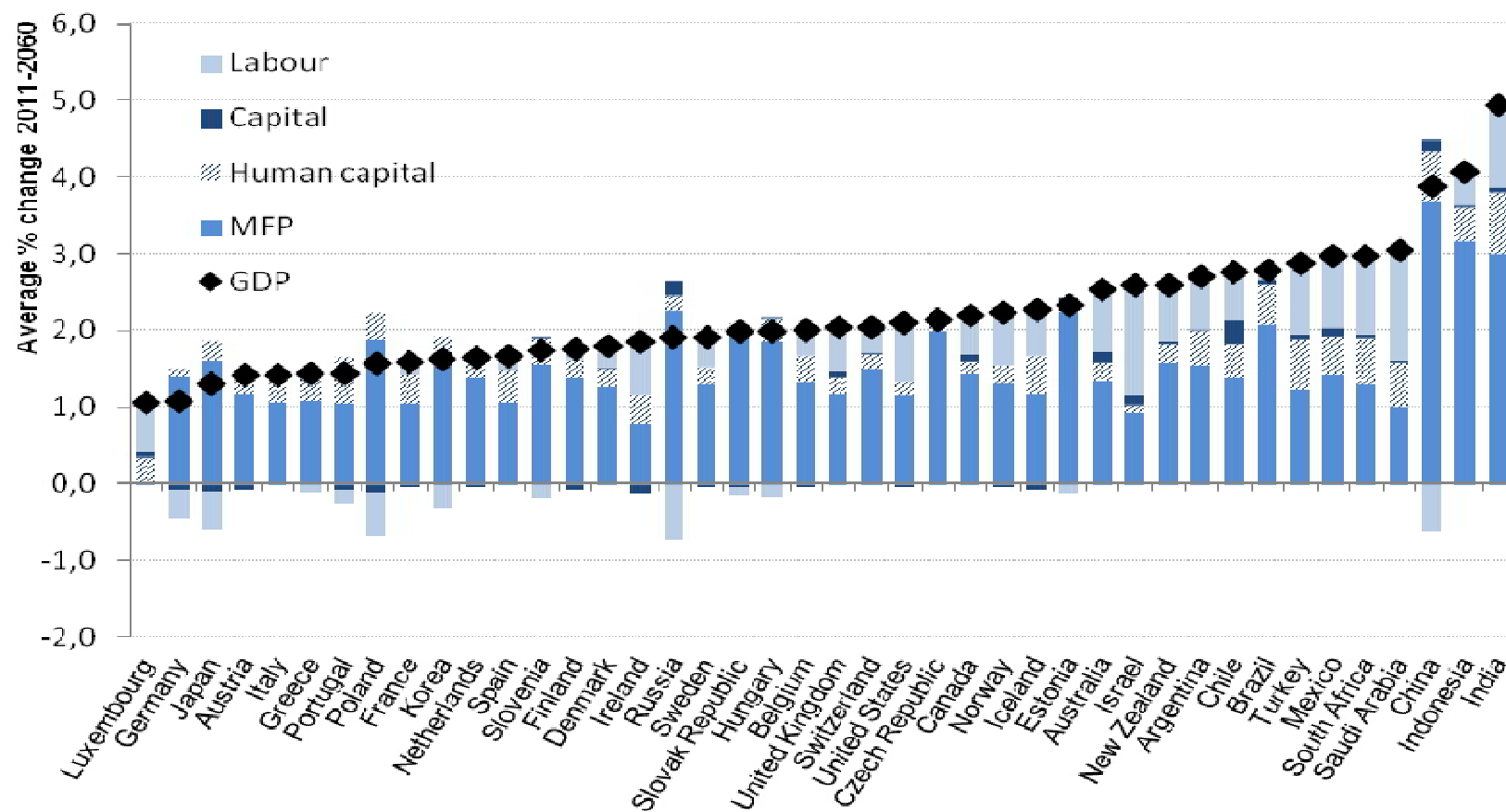

W 2060 r. stopa aktywności zawodowej w Polsce spadnie do jednego z najniższych poziomów w grupie krajów OECD

Źródło: OECD, 2012, Looking to 2060: Long-term Global Growth Prospects, OECD Economic Policy Papers, No. 3., Fig.4

W okresie najbliższych 50 lat tempo wzrostu polskiej gospodarki będzie jednym z najniższych wśród krajów OECD

Źródło: OECD, 2012, Looking to 2060: Long-term Global Growth Prospects, OECD Economic Policy Papers, No. 3., Fig.9

Jak zwiększyć tempo wzrostu MFP w krajach OECD?

- Zwiększając otwartość gospodarek na zewnętrzną wymianę handlową (np. projektowane porozumienie USA-UE) lub zwiększając swobodę działalności gospodarczej => wzrost konkurencji rynkowej (zob. np. Bloom i in., 2009, Aghion i Howitt, 2009)
- Szacowane skutki deregulacja PMR do poziomu średniej z 5 najbardziej liberalnych gospodarek OECD (USA, UK, IRL, CAN, NLD)

⇒ **średni dodatkowy roczny wzrost MFP o 0,1 pkt proc.**

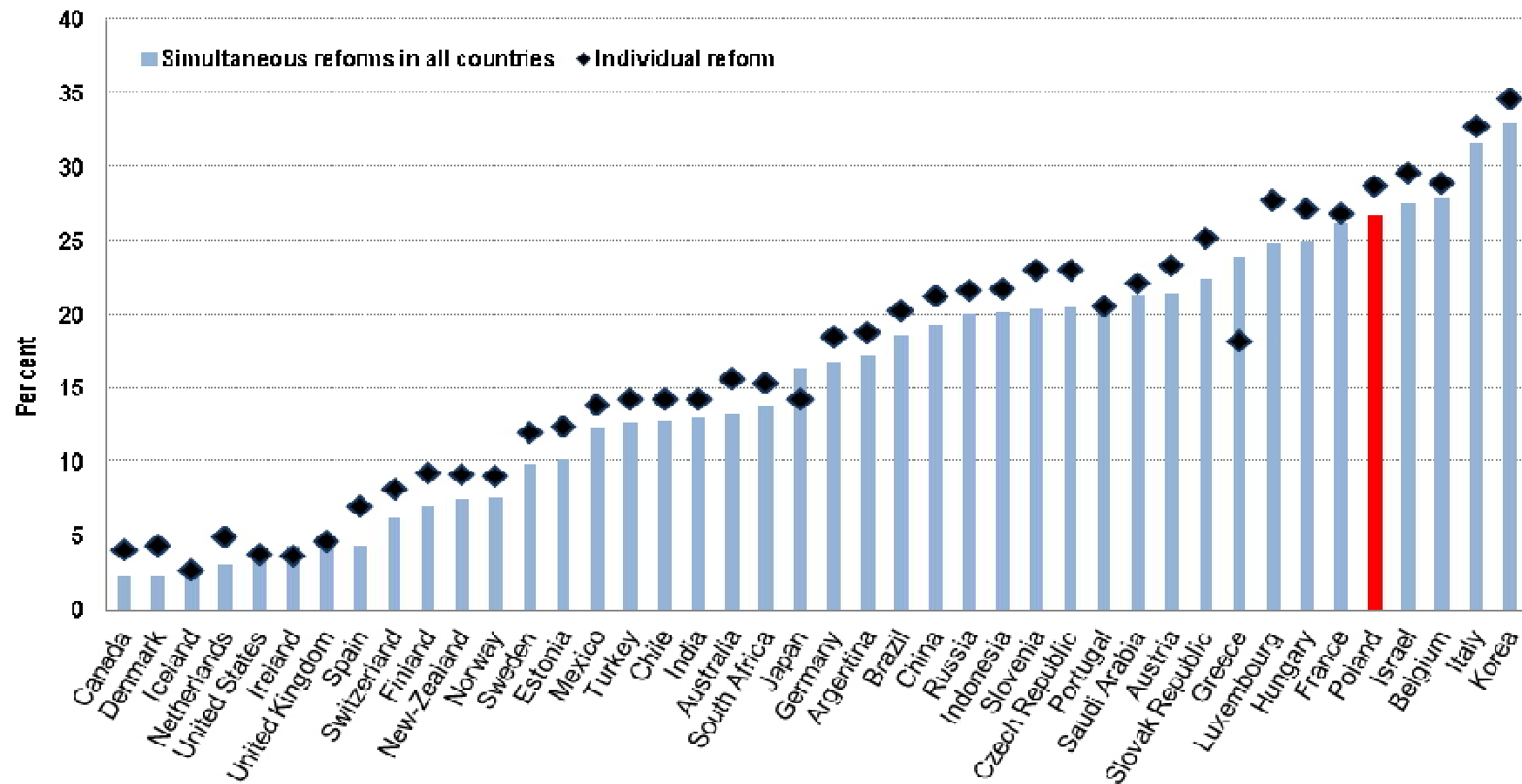
⇒ **średni poziom PKB wyższy o 10% w 2060 r. w porównaniu do scenariusza bazowego**

Jak zwiększyć tempo wzrostu liczby pracujących w krajach OECD?

- Zwiększając aktywność zawodową poprzez stworzenie warunków do:
  - dłuższego pozostawania na rynku pracy (np. podnoszenie wieku emerytalnego, dostosowanie wysokości świadczeń do oczekiwanej długości dalszego życia)
  - łączenia edukacji z pracą zawodową (np. upowszechnienie pracy na część etatu)
  - łączenia pracy zawodowej z obowiązkami rodzinnymi (np. rozwój placówek dziennej opieki nad dziećmi)
- Konwergencja stopy aktywności zawodowej do poziomu notowanego w Szwajcarii (jeden z liderów):
  - ⇒ **średni dodatkowy wzrost stopy aktywności zawodowej: + 2,7 pkt proc., tj. do 62% w 2060 r.**
  - ⇒ **średni poziom PKB wyższy o 6% w 2060 r. w porównaniu do scenariusza bazowego**

Dzięki reformom rynku pracy i rynku produktów w 2060 r. poziom PKB w Polsce może być aż o ponad 25% wyższy niż w scenariuszu bazowym

Różnica w poziomie PKB w 2060 w porównaniu do scenariusza bazowego

Źródło: OECD, 2012, Looking to 2060: Long-term Global Growth Prospects, OECD Economic Policy Papers, No. 3., Fig.15

Reformy strukturalne a wzrost gospodarki

Krótkookresowe koszty i długookresowe korzyści:

- likwidacja przedsiębiorstw i wzrost bezrobocia w następstwie liberalizacji rynku produktów;
- czasochłonny proces realokacji pracy i kapitału z mało do wysoko produktywnych sektorów gospodarki (Blanchard, Giavazzi, 2003);

Korzyści widoczne już w krótkim okresie:

- Gdy np. reformy strukturalne zwiększają wiarygodność rządu, zaufanie do gospodarki i podnoszą oczekiwane dochody z kapitału i pracy => wzrost inwestycji i konsumpcji już w krótkim okresie;
- Gdy reformy zwiększają zaufanie do gospodarki wśród inwestorów na rynku finansowym => wzrost cen akcji, spadek rentowności obligacji (tańszy dostęp do kapitału);

Krótkookresowe korzyści z reform zazwyczaj jednak przeważają nad kosztami

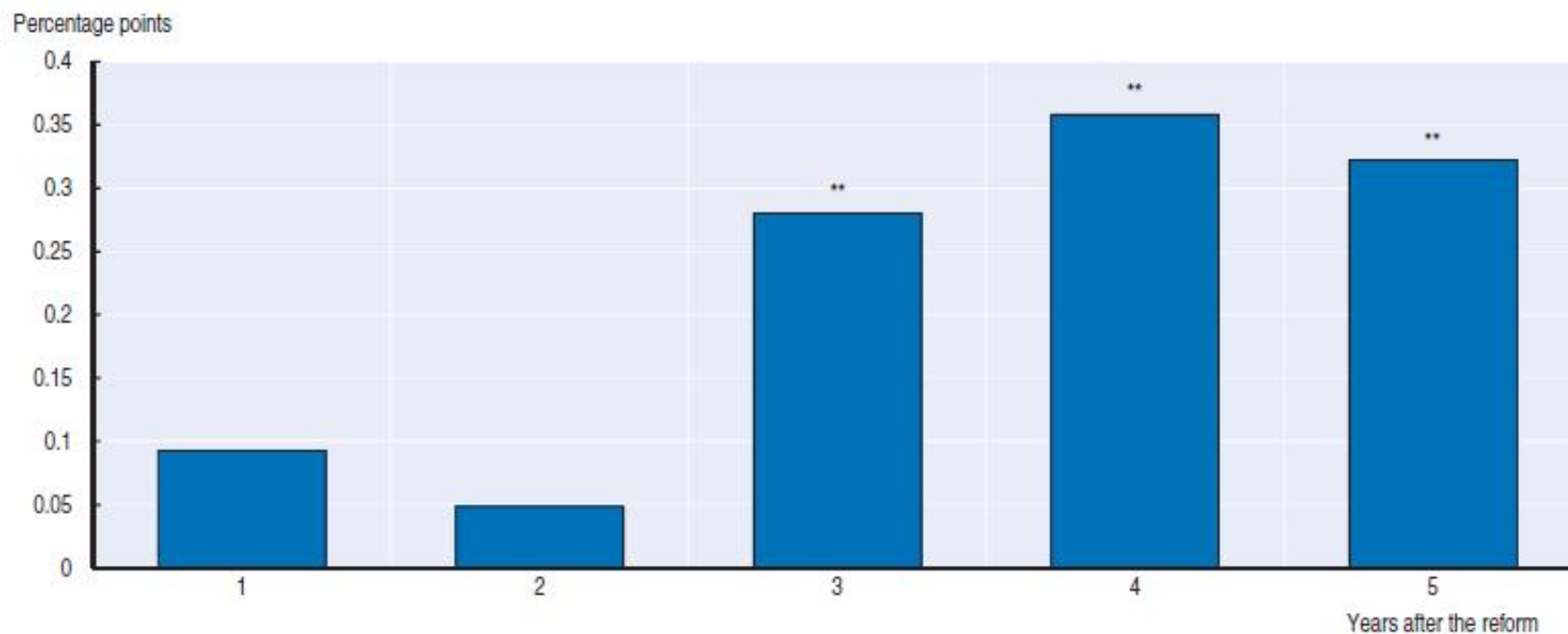
- Większość reform strukturalnych podnosi tempo wzrostu gospodarki już w krótkim okresie, a tylko niewiele z nich czasem powoduje przejściowe koszty (OECD Going for Growth, 2012);
- Krótkookresowe efekty reform silnie zależą m.in. od bieżącej kondycji gospodarki:

Np. w okresie niskiego wzrostu/recesji warto koncentrować reformy na liberalizacji rynku produktów: zmniejszaniu barier w prowadzeniu działalności gospodarczej (np. deregulacja wykonywania określonych zawodów) – ważne zwłaszcza dla krajów z Europy kontynentalnej i południowej

Deregulacja rynku dóbr prowadzi do wzrostu stopy aktywności ekonomicznej osób w wieku produkcyjnym

Change in aggregate labour force participation following a "typical" product market reform

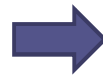

Note: ** represents statistical significance at the 5% level. The simulation is based on the median-sized reform observed in the estimation sample.

Source: Bouis, R. et al. (2012), "The Short-term Effects of Structural Reforms: an Empirical Analysis", *OECD Economics Department Working Papers*, OECD Publishing, forthcoming.

Skutki regulacji rynku produktów – ustalenia z badań empirycznych

- duża liczba formalności związanych z zakładaniem firmy,
- długi czas potrzebny na ich dopełnienie,
- wysokie koszty rejestracji firmy

- wzrost korupcji
- wzrost zatrudnienia i produkcji w szarej strefie (Djankov i in., 2000).

- wysokie bariery w zakładaniu nowych firm

- spadek dynamiki liczby nowych firm,
- spadek obrotów handlowych,
- niższa jakość dóbr,
- niższa mobilność czynników produkcji (Djankov i in., 2000).

Deregulacja gospodarki a wzrost liczby pracujących

Table 1. Employment Growth and Regulation: Annualized Five-year Growth, 1990-2003 1/

	Employment Growth					
	(1) $\Delta^5 E_t$	(2) $\Delta^5 E_t$	(3) ΔE_t	(4) ΔE_t	(5) $\Delta^5 E_t$	(6) ΔE_t
R_{PM}	-0.005 (1.52)	-0.006 (2.36)*	-0.000 (0.07)	-0.005 (2.35)*	-0.003 (1.06)	-0.0002 (0.06)
R_{LM}	-0.007 (3.37)***	-0.007 (4.92)***	-0.008 (2.45)**	-0.003 (2.11)**	-0.008 (3.72)***	-0.005 (1.29)
$R_{PM} \times R_{LM}$ 2/	0.013 (3.95)**	0.015 (5.40)***	0.010 (1.85)*	0.007 (2.58)***	0.014 (4.16)***	0.005 (1.03)
Estimation 3/	FE	RE	FE	RE	IV	AB
Observations	330	330	347	347	330	422
Countries	27	27	28	28	28	28
R-squared	0.01	0.14	0.29	38.7	50.6	...
Wald-Test 4/	10.5***	54.5***	2.8**	13.5***	11.3***	...

2/ Dummy interaction effect. 1 if both labor and product market regulation are at or above the average level of the sample of OECD countries, and 0 otherwise.

Źródło: H. Berger, S. Danninger 2005, Labor and Product Market Deregulation: Partial, Sequential, or Simultaneous Reform?, IMF WP No. 227.

Table 2. Employment Growth and Regulation: EPL Subindices, 1990-2004 1/

	Change in Employment			
	(1) $\Delta^3 E_t$	(2) $\Delta^3 E_t$	(3) $\Delta^3 E_t$	(4) $\Delta^3 E_t$
R_{LM}	-0.007 (3.62)***			
Regular Employment		-0.016 (5.06)***		
Temp. Employment			-0.003 (2.49)**	
Collective Dismissal				-0.015 (3.08)***
Observations	330	330	330	170
Countries	27	27	27	27
Estimation 2/	FE	FE	FE	FE
R ² (within)	0.25	0.28	0.24	0.55

Źródło: H. Berger, S. Danninger 2005, Labor and Product Market Deregulation: Partial, Sequential, or Simultaneous Reform?, IMF WP No. 227.

Table 3. Employment Growth and Regulation: Product Market Regulation Subindices 1990-2004 1/

	Change in Employment					
	(1) $\Delta^3 E_t$	(2) $\Delta^3 E_t$	(3) ΔE_t	(4) ΔE_t	(5) $\Delta^3 E_t$	(6) $\Delta^3 E_t$
R_{LM}	-0.008 (2.83)***					
Administrative Regulation		-0.009 (3.78)***				
Economic Regulation			-0.003 (1.34)			
Barriers to Trade and Investment				-0.009 (2.66)***		
Extent of State Control					-0.004 (1.98)**	
Barriers to Entrepreneurship						-0.009 (3.32)***
Observations	330	330	330	330	330	330
Countries	27	27	27	27	27	27
R^2 (within)	0.24	0.26	0.23	0.24	0.23	0.25

Źródło: H. Berger, S. Danninger 2005, Labor and Product Market Deregulation: Partial, Sequential, or Simultaneous Reform?, IMF WP No. 227.

Table 5. Employment Effect from Partial and Comprehensive Deregulation 1/

Model 3/ Technique 4/	A FE	A RE	B FE	B RE	A IV	B AB	Mean
Partial Reform 2/							
75pct → 10 pct							
Average growth effect	1.3	0.2	0.7	0.1	0.8	0.4	0.6
Median → 10 pct							
Average growth effect	0.9	0.4	0.5	0.2	0.6	0.3	0.5
Comprehensive reform 2/							
75pct → 10 pct							
Overall effect	3.0	1.5	1.5	0.9	2.1	0.8	1.6
o/w coordination	0.4	1.0	0.2	0.6	0.4	0.1	0.5
% increase over partial reform	15.6	210.3	15.4	213.2	27.0	6.6	38.4
Median → 10 pct							
Overall effect	1.9	1.2	1.0	0.7	1.4	0.5	1.1
o/w coordination	0.1	0.4	0.1	0.2	0.2	0.0	0.2
% increase over partial reform	7.9	44.1	7.5	45.6	12.6	3.5	16.6

Źródło: H. Berger, S. Danninger 2005, Labor and Product Market Deregulation: Partial, Sequential, or Simultaneous Reform?, IMF WP No. 227.

Konsolidacja finansów publicznych a deregulacja gospodarki

	Success	Unsuccess	St. err. of difference	Expansionary	Contractionary	St. err. of difference
Initial level						
Product market regulation	4.14	3.9	.43	3.68	4.46	.41*
Product market regulation excluding public ownership	4.12	3.96	.45	3.65	4.53	.43**
Barriers to entry	4.19	3.85	.47	3.60	4.56	.44**
Public ownership	4.17	3.74	.44	3.70	4.2	.43
Employment protection	2.3	2.42	.39	2.18	2.54	.39
Employment protection regular contracts	2.11	2.41	.39	2.18	2.27	.40
Employment protection temporary contracts	2.68	2.43	.58	2.17	2.8	.59
Union density	41.74	31.70	5.9	37.23	36.49	5.9

Note: The table reports the variables of interest the year before the beginning of the episode of fiscal adjustment. Variables are in levels. See also Table 1 for the exact definitions of the variables. * 1% significance level. ** 5% significance level. ***10% significance level.

Źródło: A. Alesina, S. Ardagna, 2012, The design of fiscal adjustments, NBER WP 18425.

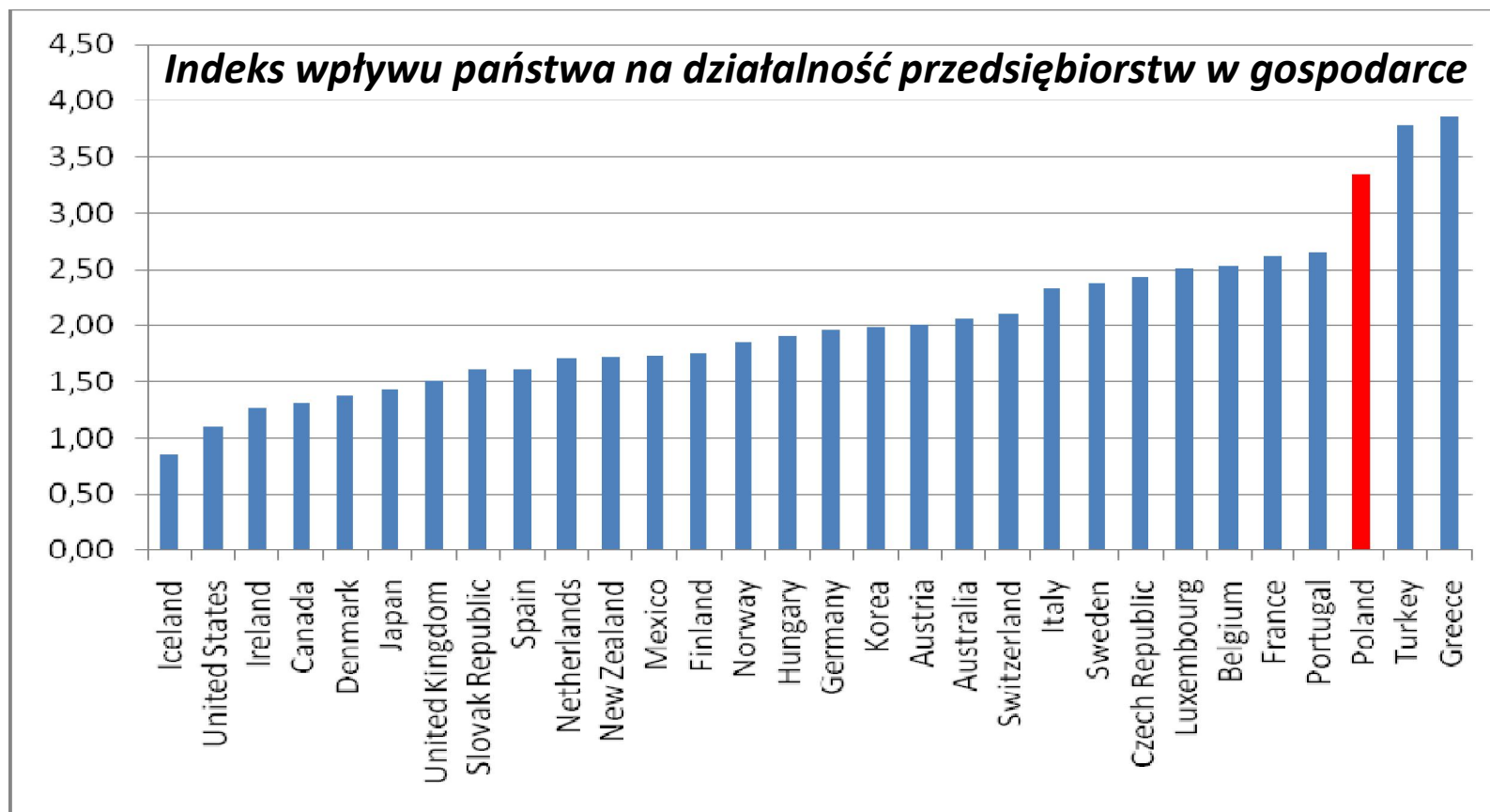
Konsolidacja finansów publicznych a deregulacja gospodarki

	Success	Unsuccess	St. err. of difference	Expansionary	Contractionary	St. err. of difference
Cumulative change						
Product market regulation	-21.29	-6.74	5.13**	-17.64	-8.48	5.28*
Product market regulation excluding public ownership	-27.95	-8.72	7.04**	-24.43	-9.62	7.06**
Barriers to entry	-33.04	-14.23	8.99**	-32.04	-11.56	8.80**
Public ownership	-11.69	-4.20	4.44*	-9.75	-4.76	4.43
Employment protection	-9.58	-1.81	5.30	-4.81	-7.28	5.80
Employment protection regular contracts	0.4	1.13	4.61	2.5	-2.04	4.77
Employment protection temporary contracts	-15.6	-4.73	7.35	-10.59	-9.86	8.07
Union density	-5.99	-5.16	2.88	-6.58	-4.64	2.80

Note: The table reports the cumulative change in variables of interest over the episode of fiscal adjustment. Changes are in percentage points. See also Table 1 for the exact definitions of the variables. * 1% significance level. ** 5% significance level. ***10% significance level.

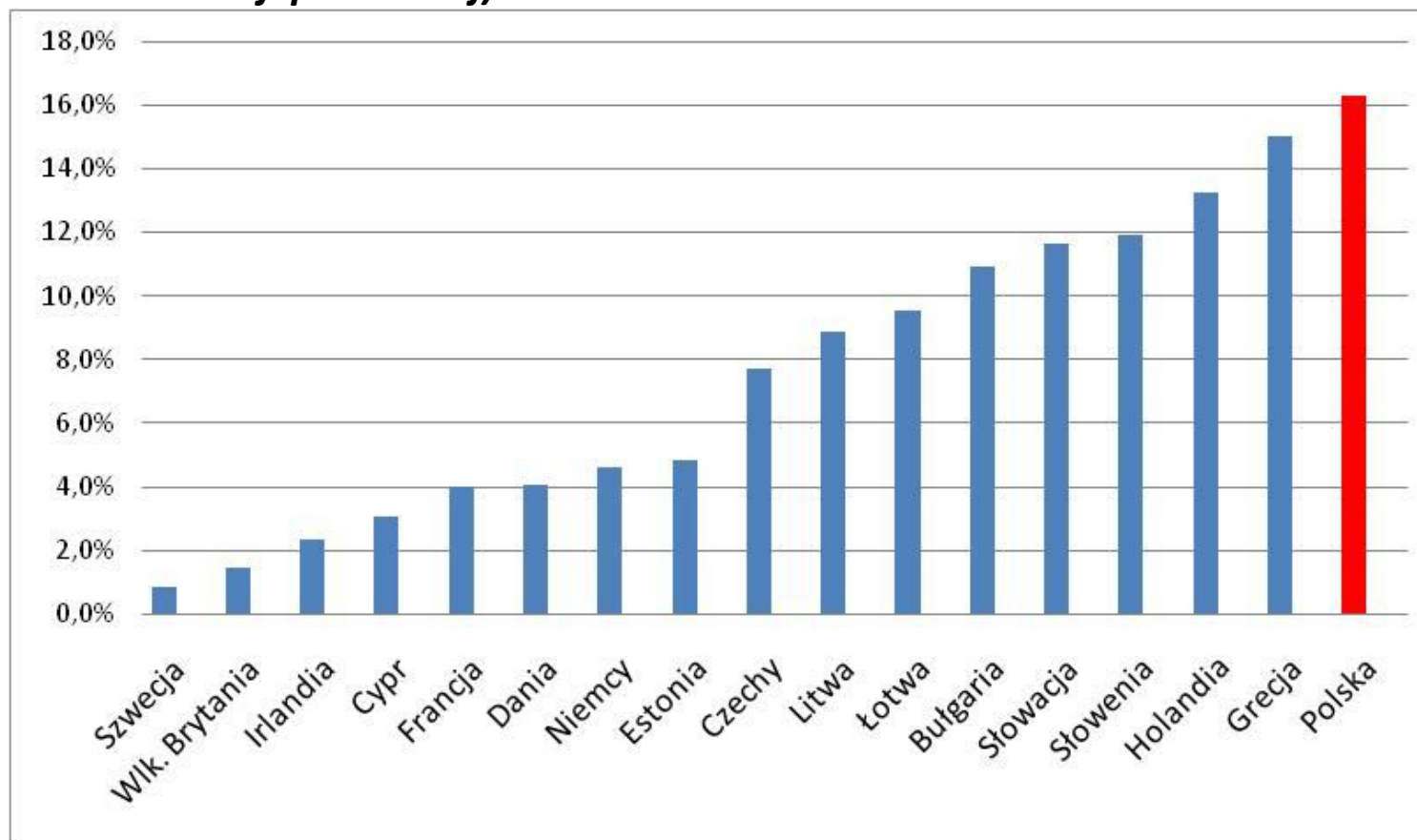
Skala wpływu polityków na działalność przedsiębiorstw w Polsce jest jedną z najwyższych w porównaniu do wszystkich krajów OECD

Źródło: OECD (2009) Product Market Regulation Database.

Zatrudnienie w spółkach zależnych od polityków jest w Polsce również rekordowe na tle krajów UE

Odsetek pracujących w spółkach zależnych od polityków (z wyłączeniem administracji publicznej).

Źródło: LABORSTA (2007/2008)

Dziękuję za uwagę